DOCUMENTE INEDITE RELATIVE LA CORPUL DE OBSERVAȚIE DE LA GRUIA (1876)

DE

GENERALUL R. ROSETTI

EXTRAS DIN „ANUARUL INSTITUTULUI DE ISTORIE NAȚIONALĂ“ VOL. V.

CLUJ, 1929.
TIPARUL INSTITUTULUI DE ARTE GRAFICE „ARDEALUL“.

www.dacoromanica.ro

Documente inedite relative la corpul de observaţie de la Gruia (1876)

de Generalul R. Rosetti.

Criza orientală devenind din ce în ce mai acută şi isbucnirea războiului turco-sârb fiind iminentă, guvernul român hotărăşte, la 15/27 Iunie 1876, a trimite un corp de observaţie la Gruia, în faţa văei Timokului, cu însărcinarea de a respinge orice atingere directă sau indirectă la neutralitatea României. [1]

Asupra acţiunei acestui corp de observaţie nu se cunoşteà, până acum, decât ceea ce e scris în *Istoricul Războiului din 1877—78 de mai mulţi ofiţeri* [2] ; şi acesta este forţamente succint.

Cercetând, acum în urmă, în vederea unei alte lucrări, inventarele documentelor relative la războiul din 1877—78, ce se mai găsesc pe la diferite autorităţi, am aflat că, în arhiva Serviciului Istoric, se păstrează un dosar, purtând No. 2 şi intitulat : *Hârtiile eşite ale Corpului de Observaţie, 1876.* Examinarea acestui dosar (bine cusut dar, cu filele nenumerotate [3]) mi-a arătat că el cuprinde ciornele, în majoritate scrise de însuşi Colonelul Cerchez, ale întregei corespondenţe plecate de la Corpul de observaţie şi că a făcut parte dintr'un total de şapte dosare ale acestui corp, cari s'au vărsat Diviziei 1-a Teritoriale din

---

[1] *Memoriile Regelui Carol I.* (15/27 Iunie 1876) ; Iorga *Correspondance diplomatique sous le roi Charles I-er* (pag. 123).

[2] P. p. 25, 26.

[3] Din dosar lipsesc eşirile cu No. 3—11, 15, 16, 71, 85, 156, 233—243 (aceste zece probabil din eroare de numerotare), 350 şi 505. In schimb sunt patru (57—59 şi 92) cari au şi câte o hârtie cu acelaş număr *bis* şi sunt două cu numărul 65.

www.dacoromanica.ro

Craiova, cu No. 527 din 15 Octomvrie 1876. Ce au devenit celelalte dosare, cuprinzând întreaga corespondenţă, nu am putut află. Cuprinsul dosarului examinat este însă destul de complet spre a se puteà întocmì un istoric documentat al acţiunei acelui corp, ceea ce este ţinta lucrărei de faţă.

Ne lipsesc instrucţiunile date Colonelului Cerchez [1], numit Comandant al acestui corp [2]. Ştim că el fusese chemat la Bucureşti în acest scop [3]. Instrucţiunile se pot deduce, deşi nu erau complete [4], atât din isvoarele arătate la începutul lucrărei de faţă, cât şi din diferitele ordine pe cari acest colonel le dă comandanţilor în subordine şi din corespondenţa sa cu Ministerul de Răsboiu.

Cum arătai mai sus, menirea Corpului de observaţie erà de a respinge ori ce atingere, directă sau indirectă, la neutralitatea României. In acest scop trupele aveau a păzì Dunărea în sectorul de la Verciorova la Calafat [5], a împedicà orice act de ostilitate pe teritoriul nostru [6], a dezarmá şi internà ori ce beligerant care ar trece pe teritoriul român [7], a îngăduì trecerea în România a populaţiei de pe malul drept, gonită din casele ei prin operaţiunile de răsboiu [8] şi a împedicà trecerea de bande armate

[1] Colonelul M. Christodulo Cerchez comandà atunci Regimentul 4 linie, care erá în garnizoana Craiova.

[2] Aceste instrucţiuni se aflau în dosarul No. 1, intitulat: Dosar de actele relative la formarea şi punerea în marş a Corpului de Observaţie.

[3] No. 26 din 26 Iunie. Toate datele sunt după statul vechi.

[4] Cu raportul No. 1 din 20 Iunie 1876, Colonelul Cerchez întreabă unde e Batalionul 4 Vânători şi ce misiune are batalionul de dorobanţi concentrat la Calafat. Ulterior vedem că e nevoit a cere şi alte lămuriri.

[5] Ordinul Colonelului Cerchez către batalionul de Dorobanţi: No. 12 din 22. VI; No. 25 din 26. VI, către maiorul Ivanovici, comandantul Batalionului 4 Vânători; raport No. 26 din 26. VI. către Ministerul de Răsboiu.

[6] Ordin No. 12, sus citat.

[7] Ibid şi No. 33 şi 35 din 27. VI.

[8] Ordinele No. 33 şi 35. Raport No. 66 din 1. VII.

www.dacoromanica.ro

sau de muniţiuni, din România în Serbia sau în Turcia [1].

Pentru îndeplinirea acestei misiuni corpul de observaţie a fost alcătuit din următoarele unităţi :

Regimentul 4 Linie,
Batalionul 4 Vânători,
Bateria Borănescu, din Regimentul 2 Artilerie,
Două escadroane de călăraşi,
Un batalion de dorobanţi,
Pichetele de la graniţă,
O secţie sanitară [2].

Ulterior, după cererea Colonelului Cerchez [3], s'a dat corpului încă un escadron de călăraşi [4].

Efectivele unităţilor fiind în general mici :

347 la Batalionul 4 Vânători [5].

480 la batalioanele de dorobanţi [6],

de la 44 oameni şi 34 cai la unele escadroane de călăraşi [7] la 120 oameni şi 120 cai la altele [8],

şi această mai cu seamă la unităţile permanente, s'au chemat sub arme câţiva rezervişti.

Trupele, afară de Batalionul 4 Vânători, s'au dislocat pe jos şi au ajuns la 25 Iunie la Gruia [9]. Batalionul 4 Vânători a fost transportat cu calea ferată la Turnu Severin [10].

Chiar de la punerea trupelor în marş s'au întâmpinat

---

[1] Raport No. 445 din 6 Septembrie către Divizia 1-a teritorială. Ordinele No. 446—450.

[2] Această secţie a fost ataşată Regimentului 4 Linie. — No. 517 din 2. X. către Regimentul 4 Linie. — (Prin No. . . . se înţelege numărul de eşire din dosarul examinat).

[3] No. 62 din 30. VI. către Divizia 1-a.

[4] Care a sosit la 9 Iulie (No. 132 din 9. VII).

[5] Batalionul 4 vânători aveà un efectiv de 469 oameni la 9 August (No. 341) din care scăzându-se 122 rezerviști (No. 375 din 15 August) rămâne 347.

[6] No. 157 din 14. VII.

[7] No. 176 din 15. VII.

[8] No. 93 din 5. VII.

[9] No. 20 din 25 Iunie.

[10] *Istoricul Resboiului de mai mulţi ofiţeri*, pag. 25.

www.dacoromanica.ro

greutăţi. Aceste greutăţi erau datorite stării în care se găsea atunci armata noastră. Printre aceste greutăţi cea mai de seamă a fost lipsa de bani; unităţile nu aveau cu ce face faţă nici chiar nevoilor celor mai urgente ale hrănirei oamenilor şi animalelor [1]. Lipsa de bani este dealtfel un cântec pe care îl repetă foarte des corespondenţa din acest dosar. Altă greutate provenià din faptul că corpurile de trupă nu aveau trăsurile strict necesare trenului lor de luptă şi că acestea au trebuit a fi înlocuite prin care cu plată [2], cum s'a întâmplat şi ulterior, în războiul din 1877—78, când în locul lor s'au luat căruţe de rechiziţii.

Chiar pe timpul marşului, spre Gruia, Colonelul Cerchez ia unele dispoziţiuni necesare pentru îndeplinirea misiunei ce i s'a dat, prescriind Maiorului Vasilescu, comandantul batalionului de dorobanţi, concentrat la Calafat [3], a întări paza în sectorul Rogova-Gruia, a nu lăsà pe nimeni să treacă Dunărea, a dezarmà pe cei ce ar trece şi a luà măsuri ca şomoiagele de paie de pe la pichete să fie în bună stare, pentru a se puteà da alarma la nevoe [4]. Tot atunci ordonă concentrarea întregului corp (mai puţin Batalionul 4 Vânători, lăsat la Severin) la Gruia. Din aceste măsuri se întrezăreşte dejà dispozitivul pe care-l va adoptà şi păstrà neschimbat, aproape tot timpul cât va sta pe Dunăre şi care dispozitiv va constà din : [5]

1. O pază activă pe însuşi malul Dunărei, prin pichetele obişnuite, întărite.

2. Grosul detaşamentului concentrat spre Gruia, în

---

[1] No. 23 din 26. VI.

[2] Ordinele No. 2, 39, 40, 41, 44.

[3] Cu No. 12 din 22 Iunie.

[4] La pichete se puneau şomoioage de paie pe prăjini. In caz de alarmă li se dedeà foc.

[5] Ordinele No. 2, 12, 13, 17 ale Colonelului Cerchez. In notele următoare, când nu se spune de cine e dat un ordin sau e făcut un raport, atunci e înţeles că provine dela comandantul Corpului de Observaţie.

www.dacoromanica.ro

centrul dispozitivului și în dreptul punctului, unde avea a se produce prima ciocnire între Sârbi și Turci.

3. La capetele sectorului, câte o mică rezervă locală: Batalionul 4 Vânători la Severin, unde prezența garnizoanei turcești din Adakaleh puteà da loc la neplăceri și o companie de dorobanți la Calafat, din cauza existenței cetății Vidin și a garnizoanei acesteia.

Dispozitivul erà judicios și răspundeà cu totul situației, cu condiția însă că Colonelul Cerchez să poată fi informat la timp de ce se petrece în diferitele puncte și să poată comunicà aceasta autorităților superioare. Ori, în acea vreme, nu existà în partea locului, unde urmà a se aflà corpul de observație, alt mijloc de comunicație de cât omul pe jos sau călare. Guvernul luase măsuri a se întinde, chiar atunci, o linie telegrafică între Turnu-Severin și Craiova [1], dar aceasta nu erà gata [2]. De aceia Colonelul Cerchez dă ordin Maiorului Mitescu, comandantul divizionului de călărași — la 23 Iunie [3] — a formà, cu un pluton, o serie de releuri pentru transmiterea urgentă a corespondenței între Gruia și Turnu-Severin. Aceste releuri au fost menținute și după ce s'a terminat linia telegrafică [4], de oarece nu existà un serviciu poștal. Serviciul acesta erà greu și a prăpădit caii călărașilor, cari, după o scurtă trecere de vreme, nu mai aveau decât 12 cai (din 240) neroși de șei, ce erau de altfel foarte defectuoase [5].

Sosind în Gruia, la 25 Iunie, Colonelul Cerchez comunică Ministerului de Răsboiu că o luptă e în curs între Sârbi și Turci [6], că cei dintâi au trupe puține la gura Timocului, dar mai multe la Negotin, că cei de ai doilea au

---

[1] Stâlpii telegrafici (700) au fost fasonați, în pădurea Deveselu, de un batalion din Regimentul 1 Dorobanți. Raportul acestui batalion No. 824 din 26. VI.

[2] Nu erau căruțe spre a transportà stâlpii.

[3] No. 14, din satul Caraula.

[4] No. 123 din 8 Iulie.

[5] No. 89 din 4 Iulie; No. 93 din 5 Iulie.

[6] No. 20 din 25. VI.

www.dacoromanica.ro

un vas de războiu în dreptul Negotinului și că a dispus ca: Batalionul 4 Vânători, aflat în Turnu Severin, să păzească Dunărea între Verciorova și Hinog, batalionul de dorobanți să o păzească între Hinog și Calafat, iar grosul detașamentului (Regimentul 4 Linie, bateria de artilerie, divizionul de călărași și trei companii de dorobanți) să bivuacheze la Gruia. Tot prin același raport [1] se mai arată că alimentarea se face cu greu din cauza lipsei de brutării și că trupele n'au bani.

După aceia cere intendenții din Craiova [2] și corpurilor, cari au unități detașate la Gruia, a trimite bani [3] și dă ordin Batalionului 4 Vânători [4] a cumpăra 2000 pâini în Severin, și a le trimite cu carele [5] la Gruia.

Cu pâinea trimeasă de la Severin și Craiova, cu carnea furnizată de un măcelar care a urmat Regimentul 4 Linie, cu zarzavat și rachiu [6], cumpărat la fața locului, vor fi hrăniți ostașii Corpului de Observație [7]. Această alimentare va da însă încă multe griji lui Cerchez, pentru că adesea pâinea nu sosește din cauză că administrația nu dă care [8] sau sosește cu întârziere [9]. Apoi alocația bănească nu ajunge, ceea ce-l face a cere mărirea ei la 0,45 lei [10], cerere căreia Ministerul de Războiu nu răspunde și nu puteà

---

[1] Vezi Anexa No. 1.

[2] No. 23 din 26. VI.

[3] Cu No. 28 din 26. VI., Regimentului 1 Călărași; cu No. 29 din 26. VI., Regimentului 1 Dorobanți, cari după un vechiu și rău obiceiu, rămas până azi în armată, se arătau vitregi cu unitățile lor detașate.

[4] No. 24 din 26 Iunie (greșit scris Iulie în dosar).

[5] Se plăteà 8 lei un car pentru un transport dela Turnu Severin la Gruia (50 Klm.), (No. 42 din 27. VI.) socotindu-se 4 lei de poștă (No. 140 din 10. VII.).

[6] Dimineața să dădeà atunci trupei rachiu în loc de ceai.

[7] No. 93 din 5. VII.

[8] No. 104. 6. VII.; 128, 9. VII.; 140, 10. VII.

[9] No. 153 din 13. VII, 154 din 13. VII, 167 din 14. VII.

[10] No. 165 din 16. VII.

www.dacoromanica.ro

răspunde, dată fiind precara situație financiară de atunci a Statului. Mămăligă nu se puteà da, porumbul fiind stricat, iar carnea de oaie, deși efină, nu erà bună [1]. Cu toate acestea trupele au fost bine și îndestulător hrănite, mulțumită îngrijirei necurmate a comandantului lor [2]. Această îngrijire a fost, de fapt, numai a sa, pentru că celelalte autorități fie că erau inerte [3], fie — cum a fost cazul cu intendența — că puneau bețe în roate. In adevăr am văzut mai sus că acest din urmă serviciu a lăsat trupele să plece fără bani, dar neprevederea trupelor cu bani nu s'a întâmplat numai la pornirea trupelor, ci a fost un fapt ce s'a repetat continuu, după cum ne putem convinge din marele număr de rapoarte, în această privință, cuprinse în dosar [4], și din faptul că a fost nevoie adese ori, pentru satisfacerea nevoilor urgente să se ordone trupelor a se împrumutà unele de la altele [5]. Și nu numai de bani nu s'a ocupat intendența dar nici de hrană, ceea ce a fost și este însași menirea sa. In schimb, când a fost sigur că totul merge bine — grație spiritului gospodăresc a lui Cerchez — șeful intendenței din Craiova a manifestat dorința de a venì să facă o inspecție [6]. Nu e de mirat că Cerchez a răspuns Generalului Lupu ironic: „răspuns telegramei 153. Credu [7] o cheltuială de prisosu venirea intendentului aici acum tóte aprovisionările de hrană și furaj sunt asigurate [8]. Intendența se răsbună, neplătind rațiile regulamentare ale ofițerilor, decât după o lungă corespondență și ordinul formal al Ministerului de Răsboiu [9].

---

[1] No. 151 din 12. VII, 165 din 14. VII.
[2] Vezi anexezele No. II. și No. III.
[3] No. 104 din 6. VII, 128 din 9. VII, 140 din 10. VII.
[4] No. 286 din 1. VIII: 321 din 5. VIII, 325 din 6. VIII. 381 și 382 din 16. VIII, etc.
[5] No. 184 din 16. VII, 262 din 29. VII, 385 din 16. VIII, etc.
[6] Ordinul Diviziei 1-a No. 153.
[7] S'a respecta, în citații, ortografia originală.
[8] No. 150 din 12. VI.
[9] No. 237 din 27. VI, 339 din 9. VIII, 404 din 21. VIII.

www.dacoromanica.ro

Două zile după sosirea trupelor în Gruia, luptele, de pe dreapta Dunărei, iau un caracter mai violent. Isbânda e de partea Sârbilor, cari înaintează spre Vidin. Prin această înaintare situaţia se schimbă, şi Cerchez se gândeşte, încă din seara de 27 Iunie, a deplasà detaşamentul său spre Cetatea, lucru care se vădeşte prin faptul că dă ordin Maiorului Mitescu, la ora 9 seara [1] a luà înţelegere cu primarul din Gruia ca acesta să ţină gata, în orice moment, opt care cu boi, patru cai şi optsprezece boi, pentru transportul trenurilor de luptă. In acelaşi timp dă ordin Maiorului Ivanovici [2], comandantul Batalionului 4 Vânători, ca, lăsând o companie pentru paza sectorului ce fusese a întregului batalion, să vină, în două etape, cu celelalte trei companii la Gruia. Intr'un raport ulterior [3] Cerchez justifică dispoziţiunile acestea zicând : „Urmăresc mişcarea fără a me grăbì temându-me ca nu armata turcéscă „ce angajase lupte cu avantaj la Zaichiar coborând Timocul să taie retragerea Serbilor ce cu atâta facilitate înaintéze spre Vidin. Acésta m'a şi făcut a aduce Batalionul „de Vânători la Gruia lăsând uă companie la Severin cu „instrucţii a se transporta la Vêrciorova dacă fortul Adakale ar fi atacat". Cerchez aveà dreptate căci el trebuià să se afle cu grosul detaşamentului său acolo, unde potrivnicii de pe dreapta Dunărei îşi aveau forţele şi unde ar fi putut primejduì neutralitatea noastră.

El pleacă cu trupele în ziua d 28 [4], trimeţând un escadron înainte, la Gârla Mare [5], spre a vedeà ce se petrece dincolo de Dunăre şi dând ordin ca să se trimită pâinea la Cetatea [6]. In acelaş timp dă ordin comandantului companiei din Calafat a-l ţine la curent cu ce se întâmplă la

[1] No. 41, No. 44 ora 9 seara.
[2] No. 44.
[3] No. 59 din 29. VI. către Ministerul de Răsboiu.
[4] No. 45 şi 46 din 28. VI.
[5] No. 47 din 28. VI.
[6] No. 48 şi 49 din 28. VI, No. 57 din 29. VI.

www.dacoromanica.ro

Vidin [1] și, spre a primi știrile acestuia mai repede, pune să se stabilească un lanț de posturi de corespondență între Gruia și Calafat [2].

Sârbii incendiaseră Florentinul și înaintau spre Vidin [3]. Cerchez sosește cu trupele la 30 Iunie, la Cetatea, și raportează ministerului de războiu [4] că vase de războiu turcești bombardează aripa stângă sârbească și că trupe turcești ies din Vidin întru întâmpinarea Sârbilor. El dă ordin Regimentului 4 Linie a trimite, cu luntrele, o companie la „pichetul din vale" (de Cetatea) spre a împedecă vasele de războiu turcești să ancoreze la malul românesc. Compania primește ordin a procedă cu prudență [5]

La 1 Iulie Sârbii, fiind respinși, se retrag [6] și Cerchez ordonă maiorului Ivanovici, care e în Gruia cu Batalionul 4 Vânători, a fi cu băgare de seamă [7]. După ce ia măsuri pentru dezarmarea și internarea a 13 soldați sârbi trecuți pe malul nostru [8] și pentru adăpostirea a 50 locuitori de pe malul drept al Dunării, cari se refugiaseră în România [9], Cerchez pleacă cu trupele înapoi și sosește la 3 Iulie la Gârla Mare [10].

Operațiile de pe malul drept al Dunării ne mai având mare însemnătate [11], pentru că se transportaseră în interiorul Serbiei [12], Cerchez, după ce ia măsuri pentru intensificarea pazei [13], își instalează trupele în regiunea Gruia-

---

[1] No. 51 din 28. VI.

[2] No. 57 din 29. VI.; acest lanț de posturi de corespondență s'a desființat la 3. VII. (No. 76).

[3] No. 58 din 29. VI.

[4] No. 61 din 30. VI.

[5] No. 57 bis din 30. VI. ora 2 p. m.

[6] No. 66 din 1. VII.

[7] No. 67 din 1. VII.

[8] No. 70 din 2. VII, 73 din 3. VII.

[9] No. 265 din 1. VII.

[10] No. 70 din 2. VII, No. 80 din 30. VII.

[11] No. 80 din 3. VII.

[12] No. 323 din 6 August.

[13] No. 81 și 82 din 3. VII.

www.dacoromanica.ro

Gârla Mare şi se ocupă atât de instrucţia şi gospodăria lor cât şi de găzduirea refugiaţilor cari sosesc, din ce în ce mai numeroşi, din satele bulgăreşti şi sârbeşti de pe dreapta Dunării.

Refugiaţii al căror număr a trecut de 10.000 [1] erau, în marea lor majoritate, Români [2]. Dintâiu au fost adăpostiţi în satele din împrejurimi, a căror populaţie i-a primit bine [3], apoi mulţi din ei au găsit lucru pe la proprietari şi arendaşi [4]. Numai puţini dintre ei au trebuit a fi hrăniţi de autorităţile noastre [5], cărora guvernul a alocat — după cererea lui Cerchez — 0,30 lei, pe zi de fiecare refugiat [6]. Pe de altă parte Cerchez a luat măsuri ca medicii militari să îngrijească pe cei bolnavi şi să le deie medicamente gratuit [7].

Dosarul ce studiăm ne arată şi o altă faţă a ajutorului ce am dat populaţiei şi răniţilor sârbi, aceasta chiar în Serbia. O adresă a lui Cerchez [8] către D-rul Davila spune că D-rul Iordanov, care se află la Kiupria, cu ambulanţa Crucei Roşii Române [9], cere a i se trimite două kilograme de acid carbolic şi două kilograme de acid sulfuric concentrat.

In aproape totalitatea lor, refugiaţii s'au întors în curând la casele lor, fie din propriul lor impuls [10], fie în

---

[1] No. 269 din 30 VII; *Istoricul războiului din 1877—78 de mai mulţi ofiţeri* (pag. 26) dă ca număr al refugiaţilor 14.000.

[2] No. 287 din 1. VIII, 323 din 6. VIII. (Anexa No. V.).

[3] No. 269 din 30. VII.

[4] No. 323 din 6. VIII (Anexa No. V.).

[5] No. 90 din 4. VII.

[6] No. 294, 295 din 2. VIII, No. 328 din 8. VIII, dar banii pentru plata acestei alocaţii au venit cu greu. (No. 336 din 9. VIII).

[7] No. 252 din 28. VII.

[8] No. 370 din 15. VIII.

[9] Crucea Roşie Română, abia formată, trimesesă o ambulanţă în ajutorul Sârbilor.

[10] No. 312 din 4. VIII, No. 445 şi 466 din 6. IX.

www.dacoromanica.ro

urma îndemnurilor emisarilor veniți de pe malul drept [1]. Nici unul nu a vrut a se stabili la noi, de oarece birul era mai greu ca la ei acasă, unde și condițiunile generale de traiu erau mai bune ca la noi, deși cei mai mulți, venind din jurul Vidinului, erau „raiale" sub dominațiunea turcească [2]. Acordarea ospitalității celor ce au fugit de urgia operațiilor militare a supărat pe Sârbi, al căror prefect de Craina pare a fi acuzat România că a atras pe acești locuitori în țară, căci într'un ordin [3] către maiorul Ivanovici, colonelul Cerchez spune că trebuie a se răspunde prefectului sârb că: „România nici au căutat să atragă pe „locuitorii ce s'au refugiat din Serbia pe Teritorul său nici „nu póte a(-i) goni; ea îndeplinește către dânșii o datorie „de ospitalitate pe care ori ce națiе o datorește celor nenorociți ce caută unu adăpost în sânul ei". Protestul prefectului de Craina nu împiedică însă pe acesta să expulseze, ulterior, în România, 140 Sârbi, cari luptaseră în rândurile armatei sârbești și cari au trebuit internați și hrăniți [4].

Cei ce au trecut înarmați, puțini la număr, au fost dezarmați și trimiși sub escortă la Craiova [5].

Atât pentru adăpostirea și hrănirea refugiaților cât și pentru cantonarea trupelor și pentru transporturile necesare acestora a fost nevoie de a se recurge la autoritățile civile, cu cari relațiunile au fost bune. Și au fost bune pentru că Cerchez, și-a dat osteneala să le scrie, punându-le astfel la curent cu ce făceà și explicându-le nevoile [6]. Iar atunci, când aceste autorități s'au distins în concursul ce l-au dat, cum a fost cazul cu primăria din Cetate, Cerchez le adresează mulțumiri [7].

---

[1] No. 284 din 31. VII, No. 289 din 2. VIII.

[2] Anexa No. V.

[3] No. 289 din 2. VIII.

[4] No. 357—360 din 13. VIII.

[5] No. 78 și 83 din 3. VII.

[6] No. 48 din 28. VI, No. 84, 85 din 3. VII, No. 88, 89 din 4. VII, No. 104 din 6. VII, No. 295 din 2. VIII.

[7] No. 86 din 4. VII.

www.dacoromanica.ro

Trupele întoarse în regiunea Gruia — Gârla Mare au fost dislocate precum urmează :[1]

Regimentul 4 Linie și bateria de artilerie la Gârla Mare.

Batalionul 4 Vânători (mai puțin o companie la Vârciorova) la Gruia[2].

Batalionul de dorobanți (mai puțin o companie la Calafat) la Atârnați.

Divizionul de călărași la Vrata[3].

Cartierul general la Gârla Mare.

Odată trupele instalate, Cerchez, care avusese multă grijă încă de la început de instrucția lor și ordonase a nu se râsipì prea mult[4], dă ordine a se face instrucție întensă. Aceasta erà necesar atât pentru trupele active și pentru rezerviștii lor cât mai ales pentru dorobanți și călărași, a căror instrucție lăsà mult de dorit.

In scopul unei instrucții mai complete, se cer ministerului cartușe de manevră[5] (cari sosesc prea târziu[6]) și se ordonă și facerea de lucrări de fortificație[7]. Străduințele lui Cerchez întâmpină însă multe greutăți, mai ales la trupele cu schimbul, de oarece schimbașii erau ținuți sub arme numai câte 20 zile[8], ceea ce făceà că mereu trebuià a se reîncepe instrucția. Apoi unitățile de dorobanți și călărași, ce veneau să înlocuiască pe cele a căror concentrare de două zeci zile expirase, erau după spusa lui Cerchez[9], „o adunătură incoherentă de oameni cari nu-și cunosc șefii și de „ofițeri ce nu-și cunosc trupa", acești din urmă fiind :[10]

---

[1] No. 90 din 4. VII, No. 93 din 5. VII.

[2] Cu No. 351 din 13. VII, se prescrie Batalionului 4 Vână-

[3] Ulterior la Pristol. (No. 113 din 8. VII.).
tori a-și mută cantonamentul la Isvoarele.

[4] No. 25 din 26. VI.

[5] No. 108 din 7. VII, 178 din 16. VII.

[6] Au sosit la 16 August, când trupele se dislocau (No. 379).

[7] No. 227 din 24. VII, No. 288 din 1. VIII.

[8] No. 71. 72 din 2. VII, No. 310 din 4. VIII.

[9] No. 135 din 10. VII.

[10] No. 141 din 10. VIII.

www.dacoromanica.ro

„ofițeri de adunătură din tóte districtele". Pe lângă aceasta unitățile teritoriale erau lipsite de cartușe, de ițari și de bluze [1]. Offițerii lor, cu totul nepregătiți, își comandau și administrau unitățile „patriarhal" [2] și dese ori necinstit [3]. Ei nu dădeau pilda cea bună, fiind inexacți și lipsind de la serviciu, ceea ce a atras ordine drastice de la Cerchez [4], care a făcut dese inspecții [5], și a arătat celor în drept această stare de lucruri [6].

In privința pregătirei de războiu a armatei, în vara 1876, cele cuprinse în acest dosar, arată ce noroc am avut de a puteà ține armata concentrată toată toamna 1876 și primăvara și vara 1877, înainte de a o băgà în foc la Plevna, căci numai prin aceste concentrări a fost cu putință a da, mai cu seamă trupei cu schimbul și cadrelor sale, pregătirea temeinică ce le lipseà.

Dar evenimentele nu au îngăduit colonelului Cerchez să se ocupe numai de instrucție și de gospodărie, căci operațiile au reînceput în lungul malului drept al Dunării.

La 8 Iulie îl vedem raportând ministrului de războiu [7] că patru batalioane turcești au eșit din Vidin, au dat foc satelor Novissen și Vârf și au ajuns până în fața satului Pristol, unde a trimis divizionul de călărași spre a vedeà ce se întâmplă. Tot în acea zi el raportează [8] că Turcii și Sârbii sunt față în față pe Timok și că vasele de războiu turcești sunt puțin mai la vale de gura Timokului. El știà, probabil, acum oficial, că Turcii se învoiseră a nu face

---

[1] No. 144 din 12. VII.

[2] No. 224 din 23. VII, No. 227 din 30. VI.

[3] No. 170 din 14. VII, No. 277 din 30. VII; abuzuri s'au constatat și la trupele active (No. 194 din 18. VII).

[4] No. 139 din 10. VII, No. 194 din 18. VII, No. 224 din 23. VII, No. 261 din 29. VII.

[5] No. 144 din 12. VII, No. 224 din 23. VII, No. 309 din 4. VII, No. 341 din 9. VIII.

[6] No. 144 din 12. VII, No. 175 și 176 din 15. VII.

[7] Cu No. 113.

[8] Cu No. 121.

www.dacoromanica.ro

operaţii pe Dunăre în sus de gura Timokului [1], lucru pe care-l aflase dintâi din ziare [2]. Şi cum mai întrebase, întreabă şi acum ce aveà de făcut dacă vasele turceşti vor trece totuşi pe Dunăre în sus. Nu cunoaştem răspunsul ministerului, dar ştim că Turcii s'au ţinut de învoială, cum s'au ţinut şi Sârbii de aceia de a nu atacà Adakaleh [3] şi cum ne-am ţinut şi noi de îndatorirea ce luasem de a hrăni garnizoana turcă din Adakaleh [4].

La 12 Iulie lupta dintre Sârbi şi Turci e în toiul ei. Isbânda e în curând de partea Sârbilor, cari totuşi se retrag pe poziţiile de la Cosova-Brezova, pe când Turcii se retrag între Florentin şi Smârdan [5]. Spre a împedicà trecerea eventuală de voluntari de pe malul românesc pe cel sârbesc, în timpul acestor operaţii, Cerchez dă ordin ca [6] toate bărcile, cu cari trecuseră refugiaţii la noi, să fie adunate la Gruia şi puse sub paza Batalionului 4 Vânători.

La 30 Iulie Cerchez raportează, cu No. 269, că din cauza operaţiilor de pe restul frontului, Sârbii cari se retrăseseră la 26 Iulie din Bregova [7], se retrag mai departe spre Brza-Palanka şi Maidan-Pek şi că Turcii nu au trecut Timokul. Cu această ultimă mişcare operaţiile încetează, în această parte.

In timpul lor însă, şi ulterior, au avut loc incidente cu Sârbii, cari au tras asupra posturilor noastre, fără a ne cauza pierderi, la 16 Iulie şi la 15 August [8].

Comandantul corpului de observaţie protestează la autorităţile sârbeşti [9] şi, primul răspuns sârbesc nefiind mul-

---

[1] *Ion C. Brătianu. Discursuri, scrieri, acte, II*, p. I. pag. 70.

[2] No. 68 din 1. VII.

[3] *Memoriile Rgelui Carol I*, 15 Iunie 1876.

[4] No. 101 din 5. VII.

[5] No. 155 şi 156 din 13. VII.; No. 171 din 14. VII.

[6] No. 248 din 28. VII. şi No. 249 din 28. VII.

[7] No. 231 din 26 Iulie.

[8] No. 182 din 16 Iulie; No. 409 din 18 August.

[9] No. 189 din 16. VII, No. 413 din 21. VIII.

www.dacoromanica.ro

țumitor, Cerchez scrie prefectului de Craina că nu e satisfăcut și cere pedepsirea vinovaților [1].

Cu ocazia schimbului de telegrame ce are loc între Cerchez și generalul Lupu pentru acest incident, Cerchez spune șefului său: [2] „Răspuns telegramei No. 169. Aștept fără „impacienţă răspunsul comandantului sârb, care nu a avut „timpul material de a cercetà faptul și a răspunde". Răspunsul acesta, cam viu, care caută a temperà nerăbdarea lui Lupu, își are explicația în faptul că generalul Lupu, care, deși aveà parte din trupele sale pe Dunăre, nu a venit să le vadă nici odată, sâcâià mereu pe Cerchez cu cereri de rapoarte și dări de seamă și-i făcusă chiar observație pentru neprimirea unui buletin zilnic, observație la care acesta, cu drept cuvânt, răspunsese: [3] „Cât pentru in„formațiile ce cu ordinu No. 104 îmi prescrieți a vă da de „2 ori pe zi amu ordonat încă de la primirea acelui ordin, „offițerului de ordonanță de pe lângă mine ca la fiecare „plecare de poștă când nu este nici un raport pentru „D-voastră se facă unul prin care se se zică că nu este ni„micu de raportat; acel offițer de ordonanță însă sau „schimbat îndată ce au venit Escadronul de Slatina a că„rui comandant era [4] și eu vă mărturisescu că după 10 óre „zilnice de călărie n'amu putut se mă mai gândescu la „acel raport care în sine nu avea nici o însemnătate și „pentru a cărui expediere ar fi trebuit a se osteni 8 cai de „Călărași selu ducă la Severin . . . . . Cât pentru aspri„mea legelor cu care ați crezut bine a mă amenința prefer „a avea să dau seama de conduita mea înaintea unui con„siliu de rezbel decât a videa într'un ordin oficial aseme„nea amenințări ce nu le cred demne de mine".

Pe la mijlocul lui August Colonelul Cerchez pleacă la

---

[1] Anexa No. IV.

[2] No. 219 din 22. VII.

[3] No. 173 din 14. VII.

[4] Căpitanul Chivu din Regimentul 2 Călărași (No. 132 din 9. VII, No. 350 din 12. VIII) a fost schimbat prin Căpitanul Papadopol (Anexa No. II).

www.dacoromanica.ro

București [1] și este înlocuit, cel puțin câtva timp, cu Colonelul Sachelarie după cum reesă dintr'o iscălitură pe corespondența Corpului [2].

Operațiile pe malul drept încetând, se dă, la 15 August ordin pentru demobilizarea rezerviștilor [3] și trei zile în urmă se ordonă și desconcentrarea călărașilor și dorobanților [4].

Trupele rămase se dislolcă astfel : [5]

Batalionul 4 Vânători (18 ofițeri 420 trupă) la Turnu-Severin. 1 escadron călărași la Gruia.

Regimentul 4 linie și bateria de artilerie la Atârnați și Gârla Mare.

La 24 Septembrie un batalion din Regimentul 4 linie e rechemat la Craiova și la 15 Octombrie corpul de observație e disolvat după ce, prin prezența sa pe malul Dunărei, timp de trei luni și jumătate, asigurase respectarea neutralității teritoriului național și îngăduisă, refugiaților de peste Dunăre, în număr de peste 10.000, să găsească scăpare și adăpost la noi.

ANEXA No. I.

Gruia, 26 Iunie 1876.

No. 26.

Domnule Ministru,

Sosit aici ieri 25 Iunie cu Regimentul 4 inf. Bateria de Artilerie și Divisionul de Călărași, am găsit cantonați în Gruia trei companii din Bat. regim. 1 Dorobanți (cea de a patra fiind la Calafat).

Toate aceste trupe le-am așezat în bivuoac pe malul Dunării la marginea satului Gruia, luând tóte măsurile de siguranță pentru paza taberei.

---

[1] No. 348 din 12. VIII.
[2] No. 477 din 12. IX.
[3] No. 371 și 372.
[4] No. 392 și 393 din 18. VIII.
[5] No. 453 din 7. IX.

www.dacoromanica.ro

Batal. 4 Vânători după cum mi-ați comunicat se află în Severin, având împărțite în pichete dela Vârciorova la Chinova câte 3 oameni în gardele pichetelor. Dela Chinova până în dreptul gurii Timocului sunt întărite cu oameni dați din 1-iu de Dorobanți.

Starea generală a sănătății trupelor este escelentă, după cum și prin telegrama No. 20 v'am adus-o la cunoștință.

Serviciul de subsistență se face cu destulă anevoință atât din causa depărtării la care ne aflăm de or ce centru comercial cari să pótă procura objectele de hrană indispensabile ómenilor și cailor, cât și din lipsa desăvârșită de bani de care tóte corpurile fără deosebire suferă.

Totodată după sosirea mea aici am avut a lua sciri noi positive asupra celor ce se petrec peste Dunăre, căci din veștile răspândite aflasem că mai multe încăerări avusese loc între Turci și Sârbi, vești pe care nu se pot pune încă nici un temei. Cea ce sigur este că lupta a început între cele două armate.

Dacă prin telegrama cu No. . . .[1] vă anunțasem probabilitatea unei încăerări ce era să fie în noaptea de 25 spre 26 în fața Gruii, am făcut-o sub tótă reserva, și văd̦ând că uă asemenea încăerare este putincioasă după incendiarea unui sat turcesc de pe malul Dunării în seara chiar a sosirii mele aici, sat căruia se pretinde că însurgenții bulgari iau dat foc.

In fața Gruii chiar se află un detașament de trupe sârbești compus după cum m'am informat din doă batalióne de Inf. uă baterie de 6 tunuri și un escadron de cavalerie. Tóte acestea sunt trupe neregulate și menirea acestui detașament este de a împiedica trecerea în susul Dunării a vaselor de resbel turcesc care ar putea să ducă trupe de debarcare sau muniținni destinate fortului Adakale.

Trupe mai numeróse sârbești se află la Negotin și d'a lungul Timocului.

Informații mai positive asupra efectivului și aședării

[1] 20.

www.dacoromanica.ro

lor nu voiu putea avea până mâne dimineaţă, şi atunci me voiu grăbi a vi le comunica dacă vor avea vre uă însemnatate.

După cum şi prin telegrama de ieri ve anunţasem în dreptu insulei Florentin se află staţionat un vasu de resbel turcesc şi care în séra de 24 curent mai mulţi soldaţi turci vroiau să caute a se apropia de malul nostru, cred fără a avea vre uă intenţie reu voitóre, căci după somaţiile ce li s'a făcut de către ómenii din pichet s'au depărtat din apele noastre. Am recomandat companiei de la Salcia de a fi în cea mai neadormită supraveghiare şi în cas de a se încerca să debarce cu forţa de teritorul român să-i respingă cu armele. Am credut de prisos a mai lua trupe spre a le trimite acolo după asigurarea ce am avut Căpit. din Salcia că dispune în acel sat de mai bine de 60 dorobanţi cu care or ce cas, ar putea respinge ori ce încalcare.

V'aşi ruga, D-le Ministru, să-mi trasaţi conduita ce ar trebui să ţin în cas de uă încăerare între trupele de pe mal şi vre un vas de resbel când projectilele vre unuia din luptători ar cădea pe teritoriul nostru, cas de care am avut onóre a ve întreţine când eram în Bucureşti.

Dicţionarul de corespondenţă ce aţi binevoit a-mi promite nu l'am primit încă. Binevoiţi a mi-l trimite dacă puteţi prevede că aş avea nevoe de el.

Până ce operaţiile vecinilor noştri, sau vre uă altă împrejurare ne va sili a părăsi tabăra dela Gruia, am luat tóte măsurile ca să se urmeze instrucţia trupelor ce compun acest corp, urmând progresia întreruptă la plecarea lor din garnisónă, iar pentru trupele din armata teritorială am recomandat cu deosebire Şcoala de Soldat. Uă dată pe săptămână voiu face exerciţiu cu armele combinate.

ANEXA No. II .

5 Iulie 1876. G. Mare.

No. 93.

Profitând de repausul relativ ce l'avem în cantonamente, mă cred dator D-le Ministru, a ve raporta cu dea-

www.dacoromanica.ro

mănuntul atât de operațiile ce au executat trupele ce aŧi pus sub comanda mea cât de plecarea lor cât și de starea lor.

La 25 Iunie tóte trupele se aflau pe marginea Dunării și ḑilele de 26 și 27 au fost date repausului până ce informații mai positive m'au pus în stare a-mi da séma de mișcările ce se execută de armatele în luptă.

In ḑiua de 27 uă brigadă sârbă compusă din 4 batalióne, 2 escadróne și 4 tunuri și ajutată de bande de adunătură bulgari, sârbi și români, trecu Timocul îndreptându-se spre Gânjova, iar bandele de voluntari nedisciplinați urmând malul drept al Dunării prin satele Novisen și Florentin.

In interior brigada nu întâlnea nici uă resistență ; pe mal bandele nu aveau a se lupta de cât în contra trupelor puțin numeróse ce de pe vapoarele de resbel căutau a proteja satele de pe malul Dunării.

Aceste mișcări, de uă fórte mică însemnătate, nu m'ar fi făcut a părăsi cu tot corpul de observație tabăra de la Gruia dacă scirile ce primisem atunci atât dela Calafat cât și din interiorul Serbiei nu m'ar fi făcut să cred că garnisóna Vidinului fiind fórte puțin numerósă, Sârbii dela Gânjova voiau póte să o surprindă în înțelegere cu creștinii ce se aflau în Vidin, încercare în a cărui reușită nu credeam din cauza tăriei cetății și a însemnătății ce o are și pentru apărarea Dunării de sus, dar care putea să dea loc la óre-care încăerări sub zidurile cetății, încăerări ce ar fi putut să neliniștească locuitorii de pe malul nostru care la cea ânteiu veste de trecerea Serbilor se și păreau fórte înspăimântați. De aceia în ḑilele de 28, 29 și 30 am înaintat până la Cetatea, pentru ca de acolo, fiind de uă potrivă depărtat de Calafat și Gruia să pot, fără marșuri forțate, să me duc în dreptul locului unde s'ar petrece lupta. In acelaș timp 3 comp. din Bat. 4 Vênători le-am dat ordin a veni de la Severin la Gruia pentru a ocupa acea posiție de uă mare însemnătate ca una ce domineadă Valea Timocului, hotar dintre Serbia și Turcia,

www.dacoromanica.ro

vale prin care putea să înainteze trupele turcești biruitóre la Zaicear spre a tăia retragerea la apropierea ei.

In dilele de 2 și 3 Iulie am revenit în dreptul gurii Timocului unde, spre a da óre care repaus trupelor, le am aședat în cantonamente după cum urmeadă :

1. Batalionul 4 vênători formând drépta la Gruia, având uă comp. detașată la Severin și un post cu ofițer spre Crivina în dreptul satului serbesc Bârza- Palanga, unde Serbii au pregătite mai multe luntre și butóie cu praf și păcură pentru a incendia vasele de resbel turce ce s'ar încerca să înainteze spre Adakale.

2. Trei companii din Bat. de Dorobanți la Atârnați, iar a patra detașată la Calafat.

3. Bateria de artilerie și Reg. 4 la Gârla-Mare unde este și C. G. [1] în dreptul satului turcesc Novisen.

4. Divisionul de Călărași la Gârla-Mică (Vrata).

Cantonamentele sunt acoperite cu garde după prescripțiile serviciului în campanie. Aceasta mai mult pentru a face instrucția ofițerilor și trupei.

Exerciții se fac de două ori pe di și voiu căuta ca pe timpul cât trupele vor sta în loc, instrucția să înainteđe cât mai mult.

Serviciul de corespondență se face destul de regulat prin pichete de călărași aședate între Gârla-Mare și Severin, acest oraș fiind mai apropiat decât Calafatul de pe care linie am ridicat pichetele spre a ușura serviciul călăreților, corp care a făcut și face servicii în adevăr prețióse ce nu se pot îndestul recompensa.

Starea sănătății oamenilor este din cele mai satisfăcătóre. In ambulanțe nu sunt de cât 4 bolnavi fără nici o gravitate și 12 roși de cisme din cauza defectuăsității confecțiunii lor în atelierele de la Mărgineni. [2]

Nu se póte arăta acceiași satisfacție pentru starea sănătății cailor : acei ai Bat. de artilerie, de și cam slabi

[1] Cartierul General.

[2] Unde erà penitenciarul militar.

www.dacoromanica.ro

din cauza marșurilor, dar sunt bine și în curând sper că-i voiu vede într'o stare mulțămitoare. Aceia însă, ce, dela tren s'a atașat la baterie pentru ambulanțe, sunt într'uă stare cu totul miserabilă; unul din ei a și murit și ambulanța mică merge cum póte legată de chesóne.

Caii călărașilor sunt asemeni aduși în stare de milă numai din causa harnașamentului degradat și a desființării teltiilor fără succes înlocuite cu niște pături subțiri, astfel în cât din întregul divison de 240 cai numai 12 sunt cu totul neatinși, 29 afară din serviciu și restul mai mult sau mai puțin răniți pe diferitele părți ale corpului.

Imi dau tótă ostenéla pentru a îndrepta această deplorabilă stare dar regretabila lipsă de personal veterinar și al medicamentelor trebuitóre pentru vindecare fac aceste încercări infructóse. Am comandat medicamente la Craiova, am scris Prefectului de Mehedinți de a trimite urgent medicamente pentru caii acestui district dar nu sciu întru cât voiu putea reuși a face ceva, pe cât timp la Corpul de Observație nu este de cât un singur subveterinar atașat la Bat. de artilerie pe când întregul division de călărași n'are pe nimeni care să îngrijească de sănătatea cailor.

Medicamentele aduse cu bateria de artilerie sunt numai pentru bóle interne și strictul necesar pentru caii acei baterii.

Subsistența trupelor se aprovidióneadă cu regularitate. Regim. 4 aduce pâine dela Crajova și furnisedă bateria de artilerie și călărașii. Batal. de venători și-a contractat pâinea în Severin și l'am îndatorat a îngriji și de Bat. de Dorobanți care până în present a mâncat mai mult mămăligă din causa dificultății de a-și procura pâine.

Carnea o are regim. 4 contractată cu un furnisor care urmedă corpul cu vitele pe picióre și care dă carne și tuturor celorlalte corpuri afară de vênători care s'au aprovisionat vite pentru tăere.

Atât carnea cât și pâinea sunt de bună calitate.

www.dacoromanica.ro

Pentru rachiu sunt negustori care, în căruța lor, urmează corpul și vênd cu prețuri moderate.

Verdețuri se găsesc peste tot locul în abundență.

P. S. Transportul pânii care se aduce din Craiova și Severin și vinul ce din când în când se dă trupelor face ca tarifa de 40 bani să nu fie suficientă pentru care cu onóre ve rogu a aloca câte 45 bani pe di pentru a nu suferi massele de întreținere ale corpurilor consecința insuficienții alocații.

Furajul cailor este mai anevoe de aprovisionat din causă că ord vechi nu se mai găsește și ordul nou nu este încă treerat; p'ânacum însă lipsă n'a fost pré simțită și cu cât înaintăm înlesnirea aprovisionării devine mai mare.

Disciplina este destul de satisfăcătoare și n'am de cât a me felicita de zelul ce fiecare șef de corp precum și toți ofițerii în genére și trupele fără osebire pun pe îndeplinirea datoriilor.

Nici un cas de indisciplină nu s'a ivit și moralul trupelor este escelent.

Orice temere fiindu-mi dar înlăturată pentru Calafat și localitățile mărginașe primind în acelaș timp sciri că bandele de voluntari fuseseră împrăștiate și trecuse Dunărea pe teritoriul român, depunând armele, iar parte aruncându-le în Dunăre, până astăzi se află trecuți fără arme un număr de 97 locuitori pe care i-am recomandat Prefecturei Mehedinți pentru a înlesni la trebuințele celor ce nu ar avea mijlóce și pe care aducându-i în (Satul) Gârla-Mare le am spus că statul român le dă ospitalitate dar pentru aceasta vor trebui să aibă uă conduită bună, să caute cu moduri cinstite a-și câștiga viața dându-i tot uă dată sub privighiarea primarului acestei comune, iar armați au trecut un No. de noă fugiți dintre voluntarii și pe care i-am expediat la Crajova după ordinele Generalului Com(andant) al Diviziei. Armele lor s'au păstrat într'un deposit aici formându-se alăturatul inventar de ele, date fiind în păstrarea ofiterului cu îmbrăcămintea dela Reg. 4 care a

www.dacoromanica.ro

întocmit inventarul împreună cu Cap. Papadopol ofițer de ordonanță pe lângă mine și contra visate acest inventar de subscrisul.

Terminând trebuia să ve amintesc D-le Ministru că n'am primit încă un ordin privitor la neutralizarea Dunării din Gura Timocului la Vârciorova, nici a insulei Adakaleh și a aprovisionării acelei cetăți. Veștile găsite prin jurnale nu pot să-mi servească de basă la regularea conduitei ce am de ținut.

ANEXA No. III.

21 Iulie 1876.

No. 213.

Domnului Ministru de Rezbel, București.

Dacă dela Iuliu data celui din urmă al meu raport No. . . . .[1] nu am avutu onóre a vă mai adressa un altul, au fost numai că amu credutu o indiscreție de a vă distrage de la seriósele D-vóstre ocupații spre a vă raporta cele cuprinse în acelu raport : Evenimentele ce se petrecu peste Dunăre în fața nóstră nu presintă de la acel timpu nici o însemnătate, Corpul Turcu destinat a apăra pe Timocul de josu nu face nici o încercare a forța trecerea acestui rîu, apărată de positiile destul de tari al corpului Serb ce le ocupă. Turcii sub comanda lui Osman Pașa sînt după informațiile ce amu destul de numerosi pentru a încerca operația dar să vede că acestă aripă așteaptă însciințarea centrului care găsește o resistență destul de mare în strâmtorile și numeroasele Trupe Serbe ce se află înaintea orașului Zaiciar astfel zona ce desparte frontul de operație al ambelor armate în luptă după ce sau pustiitu de trupele înaintate ale ambilor puteri se află limitată și

[1] E vorba probabil de raportul No. 93 (Anexa No. II), căci e singurul care e general. Intre timp Cerchez a adresat alte rapoarte ministerului dar pentru chestiuni de detaliu.

www.dacoromanica.ro

cu totul deșertată de locuitorii satelor dimprejur, care au trecut parte în România parte în Serbia și parte la Vidin. Veștile ce'mi vin ḍilnic despre luptele după teatrele mai depărtate al resbelului sunt vage contraḍicătóre și nu au acel caracter de autoritate care ar trebui să le aibă spre a vă fi trasmise official de mine. Se pare ânsă că Turcii au forțat trecerea în Serbia pe la Nish și că colónele loru au căpătat în acea parte peste totul locul succese, — deși nu atât de însemnate pe câtu știrile din Isvoru Turcescu voescu ale arăta. Din luptele anterióre dela Noviselu să pretinde de mulți trecători pe Dunăre că au rămas mai multe cadavre al celor căḍuți neînmormântați în asemenea circumstanțe spunu atâtea neadevăruri în cât trebue să fie cineva fórte circumspect spre a nu cădea în vină de a fi ușor amăgitu, de óre ce am încercat a mă încredința prin însuși ochii mei și trebue să vă mărturisesc că n'am văḍutu nimica de pe malul nostru decât că satele sunt cu totul pustii. Spre a evita o infecție a aerului de care noi înșine am fi pututu suferi din causa apropiatei vecinătăți așĭ fi cerut autorisație de la Guvernatoru din Vidin de a trimite ómeni pentru înmormântarea acelor cadavre în îndoială ânsă m'am abținut spre a nu căpăta ca răspunsu o desminţire a faptului. Locuitorii refugiați în România se bucură aici de o deplină libertate, le acordu adesea voie de a se duce să-și vadă casele lor și să-și adune din efectele ce au rămasu încă neprădate, pentru acesta ânsă am luat tóte măsurile ca autoritățile Turce să nu ne pótă imputa, că au trecutu de la noi ómeni care să fi făcutu daune în Turcia ; de acea ceru de la acei ce vroescu a trece Dunărea o garanție dată prin Primaru local cari-i cunóște având ei multe relații de înrudire cu locuitorii Români. Aceste învoiri le acordu mai mult pentru a nu îngreuia Thesaurul nostru cu hrana ce s'o póte aduce de la ogórele loru și pentru a nu se putea ḍice de ei că ospitalitatea Română este închisoare. In acest modu toți refugiații au declaratu că nu voescu a primi nimica de la autoritățile noastre și muncescu la câm-

www.dacoromanica.ro

purile nóstre unde acuma munca este fórte căutată spre a se susține.

Afacerea dela Pichetul Frumosu despre care prin Thelegrama mea No. 182 am avutu onóre a vă anunța nu este încă lămurită neavând încă nici un răspuns primit dela Comandantul Sêrb, căruia știu că eau parvenit scrisórea mea dar căruia ea lipsit timpul material de a căpăta știrile de care are trebuință de la Brza-Palanca căci sunt siguru că acele focuri îndreptate asupra pichetului nostru erau date de una bandă de acei voluntari armați care nu facu decâtu să ardă sate și pradă iar când se află înaintea unei trupe fug aruncându-și armele, acești voluntari sunt în adevăru întărâtați asupra Românilor pentru desarmarea celor ce au trecutu Dunărea, din partea lor necunoștința acestor drepturi al Gintelor este scuzabilă, că e ânsă mai de miratu că însuși autoritățile serbe se paru mirate de acestă procedare a Românilor și din scrisori primite am vădut că ei credu că aceste arme leau fost din eroare luate și le așteaptă curând înapoi. Prefectul de Negotin în o scrisóre a sa pretinde că dacă nu sau jăluitu de acest fapt guvernului său, e că n'au vroitu a mă compromite pe mine. Armele luate sunt totu în depositul din Gârla Mare după cum prin rapoartele anterioare am avut onóre a vă supune.

Cât pentru starea trupelor puse sub comanda mea nu am nimica a adăuga la cele relatate prin raportul meu No. . . . .[1] sănătatea este bună, disciplina fórte satisfăcătóre, timpul nu se pierde căci instrucția își urmeadă cu destulă activitate progresu său, subsistența este asigurată și productele de hrană și furaju de bună calitate. Cantonamentele sunt aceleaș arătate cu raporturile No. 93 și 113 și nu sunt trebuință ale schimba până ce încălcările trupelor vecine nu mă voru sili la acesta. Locuitori unde ómenii sunt locuiți se paru mulțămiți de óspeții lor și nu amŭ întâmpinat nici o plângere de și în visitele ce făcŭ adesea cantonamentelor cautŭ însumi a mă încredința dacă nu

[1] 93.

www.dacoromanica.ro

se aduc de trupe daune sau vătămare locuitorilor. Pentru a preîntâmpina orice reclamaţii din partea rezerviştilor corpurilor de linie care se paru a fi vroit în parte să-mi reclame arătând că reţinerea loru peste termenul de 15 ḑile nu ar fi legală, amŭ datŭ un ordin de ḑi prin care le făceam cunoscută legea votată de cameră în şedinţa dela 7 Iulie ; am trebuitŭ însă aceasta să o estragŭ din un ḑiar neavând nici o oficială încunoştiinţare dacă acel votŭ au devenitŭ o lege. Dacă o credeţi de trebuinţă binevoiţi a ordona să mi se facă nişte comunicări căci rezerviştii au şi ei nevoile lor şi munca nestrânsă ; şi văḑuse cu oarecare speranţă că Dorobanţii şi Călăraşii se schimbă la 20 ḑile cea ce pentru ei aru fi cu neputinţă ; în privirea neajunsurilor observate în cursul concentrării la corpurile dorobanţilor şi călăraşilor de veţi crede de trebuinţă să vi le supunu voiu avea onóre a vă face un raport special la terminarea misiunei noastre, până atunci reamintescu cele ce am mai ḑisu încă în privirea cailor călăraşilor din 3 escadroane sunt 52 cai răniţi de defectuositatea şeilor şi ce e mai trist e că farmaciile nu au nici un medicament pentru ai curarisi şi adresându-mă la toţi n'am putut încă nimica căpăta.

ANEXA No. IV.

23 Iulie.

No. 220.

Prefecturei de Craina, Serbia.

Am primitu astăḑi atât scrisóre Dv. oficială din 18 Iulie câtu şi Nota No. 5001 din 21 Iulie despre a căror primire cu onóre atestedu prin prezenta.

De şi în formă nu potu să fiu de câtu satisfăcutu căci prin acele acte dovedeşte că acei ce au trasu asupra picheţului din Bârza-Palanca nu au avutu nici un ordin pentru

www.dacoromanica.ro

acesta nici că autoritățile militare superióre serbe ar fi autorisatu o asemenea călcare a Dreptului Gintelor sau ar fi vroit să nesocotească relațiile noastre de bună vecinătate totuși în fond din raportul D. Sub Prefect a plășii Bârza-Palanca raport pe care ați binevoitu în Traducțiune a mi-lu comunica, nu se póte admite că prinderea anterióră a unoru Contrabandieri din satul Țigănești arŭ justifica câtŭ de puțin focurile trase în timpŭ de 4 ore în mijlocul ḑilei asupra unui pichet Românesc ocupați de Trupe de Linie în dreptul căruia nu să videa nici luntre de contrabandieri — nici să făcea vreo încercare de trecere din partea României.

In interesulu dar al amicalelor relații ce trebui să existe nu numai între statele Serbii și Românii, dar și între locuitorii — și mai cu seamă între strejuitorii Granițelor lor, vă rogu D-le Prefect a bine voi să luați dispositiile ce veți crede de cuviință ca asemenea atacuri să nu să mai ivească și că așĭ dori că autorii celui ce deja amŭ avut onóre alŭ semnala Domnului Comandant al Trupelor Serbe să fie pedepsiți căci doresc ŭ ca funcția mea să numi impue datoria displăcută de a da ordin păzitorilor Granițiĭ să răspundă în acelașu modu unoru asemenea atacuri nedreptățite, — care după cum se constată din cercetarea ce amŭ făcutŭ nu vine din partea unorŭ servitori comunali ci din partea unei trupe în regulă eșită din orașul Bârza-Palanca aședată érăși în regulă în dosulu unorŭ șanțuri din dreptul Pichetului Isvorul Frumosŭ și trăgând unŭ focŭ regulatŭ aspra păzitorilor Români de la acel Pichet, — dacă D. Locotenent Colonel Zdrafcovici pe care amŭ plăcerea de alŭ cunóște nu aŭ găssit bine a răspunde la Nota mea vă rogŭ pe D-voastră să binevoiți ami notifica măsurile luate pentru a se termina în bună înțelegere acest desplăcutŭ conflictŭ.

Profit de acesta D-le Prefect pentru a vă esprima distinsa mea considerațiune.

www.dacoromanica.ro

ANEXA No. V.

August 6.

No. 323.

Ministerului.

De la cel din urmă al meu raport din [1] Iulie operaţiile de resbel al armatelor turco-serbe, au fost fără nici o însemnătate, în această limbă de pământ dintre Timoc şi Vidin ce se întinde în dreptul cantonamentelor noastre. Tóte forţile turceşti din cetatea Vidinului s'au îndreptat în spre S. V. pe şoseaoa ce pe la Adlia duce la Zaiciar posiţie fórte tare ce era ocupată de un corp de vreo 20.000 serbi, sub comanda Colonelului Leşianin, având spre Dunăre aprópe de gurile Timocului în posiţiille de la Bregova, un corp de 10.000 ómeni sub comanda Lt. Colonelului Zdravcovici, — care deşi nu avea în faţa sa nici o trupă inamică, totuşi nu au încercat nici o mişcare, spre a atrage asuprai o parte din armata turcă, care se concentra la V. Iavor după ce ocupasă ace localitate întinḑându-se pe linia Timocului până la Vratarniţa la sud. Nemişcarea corpului Lt. Colonelului Zdrafcovici nu se póte altfelu esplica decât sau prin aplicarea ce au comandanţii serbi pentru vechiul sistem al resbelului de posiţii, aplicare până la un punt justificată prin puţina încredere ce ei trebue să aibă în soliditatea trupelor lor de strînsoare, pentru a lua ofensiva în câmpia întinsă în contra unor trupe regulate şi mai bine organisate ; sau prin temerea de a înainta în această limbă de pământ, de pe care prin un atac îndreptat de la Adlia, Turcii ar fi putut prin o manevră iscusită şi repede, de care turcii nu sânt însă capabili să'i arunce în Dunărea ; în sfârşit nemişcarea corpurilor de la Bregova şi Zaiciar se póte explica prin lipsa de energie al comandanţilor, căci este neadmisibil, după cum în Serbia este respândit vuetul că Lt. Colonel

[1] No. 213 din 21 Iulie. (Anexa III).

www.dacoromanica.ro

Zdrafcovici ar fi un trădător partisan a lui Cara Georgeviciu care în adins au lăsat să se peardă linia Timocului; Vuete obicinuite la popórele nervóse, după înfrângeri, ce nu au respuns la ilusiele ce'și făceau. Turcii însă fără a ataca de front posițiele firești și prin arta întărită ale serbilor și după respingerea lui Harvatovici de la Gurgusevaț (Cniajevatz) trecură Timocul pe la Vrataruița, amenințând prin acéstă mișcare ocolitóre retragerea trupelor din taberele de la Zaiciar și Bregova, cari în ḑiua de 24 și 25 Iulie părăsiră fără luptă acele posiții pentru a nu lăsa ca linia lor de retragere spre Paracini și Ciupria să le fie tăiată de Turci la Bolevaț și Lucovo, punturi de care aceste din urmă se aflau mai apropiate. Dacă în adevăr Comandanții Turci ar fi întrunit iuțala mișcărilor pe lângă iscusința manevrelor ar fi nevoit pe Colonelul Leșianin ca cu cei 20.000 serbi să primească o bătălie în contra unor forțe superióre și într'o posiție desavantagioasă; după ocuparea Zaiciarului, Turcii mulțămiți de acest succes pe care nu contau decât cu jertfe însemnate, se opriră și prădară orașul fără a căuta se se folosască de avantagele lor; lăsând pe Colonelul Leșianin ași face retragerea spre Paracin fără a fi de aprópe urmărit, ear trupele din tabăra din Bregova se fracționară în mici colóne pe înălțimele ce domină Valea Dunării pentru ași asigura o mai îndemânatică retragere pe drumurile strimți ce străbat acele înălțimi și care formează defileuri ușor de apărat. Lt. Colonel Zdrafcovici se ḑice că ar fi fost chemat la Belgrad pentru a justifica purtarea sa. Aprecierele mele asupra operațiilor descrise, pot fi în multe părți greșite, fiind întemeiate pe relațiile a mai multor refugiați în astă parte, pe știrile ce am de la Calafat și cele culese de la Raduevaț; am crédut însă bine a vi le comunica pentru a D-voastre știință, căci pe de o parte denotă slăbiciunea unei organizații ca acea a armatei serbe, în care elementul, ce la noi îl putem numi milițian, formează baḑa forței armate, fără să aibă un meḑ destul de puternic, care să încadreḑe glótele a căror mulțime nu prezintă în cam-

www.dacoromanica.ro

panie decât o resistență îndoelnică, ear pe de alta dovedește că armata turcă nu este așa de decădută precum multora le plăcea a o crede, și că acest resbel nu contribue decât a o ridica și de ai reda energia pe care în timp de pace și sub influența mai multor cause morale de disoluție, dintre cele mai principale sînt ignorența și o ră administrație, o perduse.

Retragerea Serbilor de la Zaiacar și Bregova, deschidea Serbia năvălirei Turcilor de a căror cruḍime și resbunare temându-se locuitorii din districtul Craina (Negotin) începură a trece în glóte în România. Cei ce căutau un refugiu în țara noastră era mai cu seamă dintre lăcuitorii satelor ce din Turcia trecuse la începutul resbelului în Serbia și acum nu mai vreau a se mai depărta încă de părăsitele lor locuințe ; pe lângă ei mai sunt și femei, copii al milițienilor serbi ce se află la resbel și chiar bărbați din acei ce nu au fost încă chemați în armată ; — crediând că urmând instrucțiile ce am de la D-voastră, am înlesnit cât am putut trecerea acestor ómeni și am căutat ai adăposti cu multă bună voință pe nou veniții ; aceștia mai în deobște au trecut cu bani, producte, vite avându-și astfel esistența asigurată și mijlóce în destul pentru a-și câștiga hrana și pe viitor. Din mai bine de 4000 pe care eam întrebat însumi, sau am pus ai întreba, numai 22 femei, copii, au cerut ajutorul nostru, și după cum am avut onóre a vă încunoștiința cu telegrama No ....[1] pe aceia numai am ordonat săi îndestulede comunele câte cu 30 bani pe ḍi, am observat înse că chiar cei mai nevoiași se feresc a primi vreun ajutor de la noi, temându-se a nu contracta vreun angajament prin acesta și la terminarea resbelului să fie opriți a se întórce la vetrele lor la care mai toți țin.

Am vorbit cu mulți din ei, încercându-i dacă nu ar vrea a se statornici în România dacă li s'ar da pămân-

[1] 243 din 28 Iulie.

www.dacoromanica.ro

turi, răspunsurile lor însă nu au fost din cele mai (ne) satisfăcătoare deși ei sciu că resbunarea Turcilor se va esercita asupra lor chiar mai târdiu, de și se jelueșc de abusurile și nedreptățile ce li se fac de administrație și de tribunal, dar neavând nici o noțiune de naționalitate, nici o cunoștință dacă la noi ar fi apărați de asemeni abusuri și nedreptăți, avênd pe de alta parte în Turcia pământ în deajuns și plătind ca dări către stat fórte puțin, ei se vor întórce e sigur mai toți, căci vĕd bine că cu tóte împilările, tot sântŭ mai bogați decât locuitorii de dincóce de Dunăre ce eau adăpostit și care ades le vorbesc de sarcinele lor.

Refugiații sânt mai toți Români de origină, deși eși dic când Bulgari după numele provinciei în care trăescu, când Serbi, după numele terii vecine cu ei, cu care au de comun religia, unde asemenea sînt mulți Români, și de la care așteaptă vrodată scăparea lor de Turci ; când Români, după limba ce o vorbesc mai în deobște între ei toți locuitorii din aceste 15 sate ce se află între Dunăre și Timoc.

Graba cu care au trecut ei în România. după părăsirea liniei Timocului de armata serbă și după publicațiile făcute de autoritățile civile din Negotin, ca să se retragă în interiorul Serbiei toți lăcuitorii districtului Craina ; au făcut cu neputință luarea a ori ce măsură de siguranță pentru noi în contra refugiaților cu rele moravuri, care au putut să se strécore printre cei ce au trecut Dunărea ; acum însă când acéstă mișcare este mult împuținată și cei trecuți sînt órecum statorniciți am dat ordin comandanților de companii de Dorobanți, ca în înțelegere cu primarii să facă tablouri nominale de toți refugiații aședați în comune, arătând vieața. naționalitatea pe cât se póte, mijloacele de care dispun fiecare, și semnalînd pe acei fără căpătîiu și fere mijlóce spre a se surveghea și tot odată ajuta de comună, ca nu miseria sei îndemne la crime.

Pentru a nu se împrăștia fere folos și în mod abusiv suma destinată pentru ajutórea lor, am dat ordin a nu se

www.dacoromanica.ro

îndestula nimeni de comună, fere un înscris tablou subscris de mine și trimis primăriei care să servé de act justificativ al cheltuelei. Dacă o găsiți bună vă rog ca în înțelegere cu D-l Ministru de Interne să ordonați a se observa acéstă măsură.

Starea sănătății acestor emigrați este destul de re, sau din causa mâhnirei de care sânt cuprinși în urma părăsirei vetrelor lor sau din causa mâncărei neîndestulătóre și de re calitate (porumbul din anul trecut fiind stricat) sau din causa ședерii în curs de mai multe dile în mijlocul bălților de la Gruia, până ce s'au găsit fiecare o gazdă și un car cu care să-și transporte bagajele, cei mulți au friguri ades tifoide. Atât în interesul sănătății trupelor cu care sînt necontenit în contact în cantonamente cât și din un sentiment de datorie către cei care suferă, am recomadat serviciului medical al Corpului de a îngriji gratuit pe toți cei suferinți și a le da medicamente din farmaciile corpurilor, starea de sălbătăciune al emigraților și nedeprinderea lor cu căutări medicale îi făcea a nu se folosi de această măsură. Buna voință și dțelul tuturor medicilor militari au învins însă acéstă sfiiciune al celor bolnavi și acum se predîntă la dilnicele vizite peste 60 de suferinți în deosebitele centruri al cantonamentelor.

Autoritățile locale atât Turce cât și Serbe, vedeau cu îngrijire această emigrare în mase în România al populațielor din provinciile mărginașe, mai cu samă pe timpul săcerișului când tóte holdele erau încă nestrînse. Guvernorul din Vidin cu o Notă din Iulie ceru cel dintâiu, prin comandantul garnisónei Calafat voea de a trimite doi Bulgari din cei mai cunoscuți, care să treacă în România spre a se înțălege cu emigrații și ai îndemna să se reîntorcă în satele lor ; eu cunoșteam dispoziția lăcuitorilor în această privire, dar spre a nu da drept nimănui să suspecteđe buna credință și să creadă că România voește a se folosi de resbelul învecinat spre ași mări populația, am acordat autorisația cerută. Doi notabili creștini din Vidin sosiră

www.dacoromanica.ro

la 30 Iulie la cartierul meu la Gârla Mare. Incercările lor de a înduplica a se întórce locuitorii cărora avusesem grijă a le spune că România nu'i gonește nici nu-i va goni, au fost zadarnice și emigrații neîncrezători în făgăduințele ce li se da, refusară cu vorbe aspre propunerea ce li se făcea arătînd trimișilor satele lor ce se vedeau încă ardând peste Dunăre.

In timpul acestor negociații aflând că niște bulgari din Craiova și Calafat, venise după acei emisari și întărâtau pe emigrați ca la întórcerea la Vidin să le iasă înainte spre a-i omorî, am adunat pe căpeteniile satelor emigrate și pe unul din bulgarii ce întărtau și le-am explicat că consequența unui asemenea atentat ar fi isgonirea lor imediată peste Dunărea, și sub escortă am făcut a se înapoia acei trimeși la Vidin unde au ajuns la 1 August și la 4 primii dela guvernorul cetății o scrisóre după care am onóre a ve prezenta o copie prin care emi anunța sosirea lor

Prefectul Serb din Negotin ceru tot odată comandantului puntului Gruia se-i înapoieze pêne în 3 dile pe toți emigrații serbi căci alfelu va raporta la guvernul seu tratând pe toți acei emigrați de trădători. Am ordonat șefului punctului de a respunde acelui prefect că România nici au căutat a atrage pe cei emigrați, nici nu-i póte isgoni și că autoritățile române nu se pot însărcina să publice decisiile streine; dar că D-l Prefect póte trimite pe unul sau doi din acei mai cu autoritate asupra poporului spre ai îndemna să se întórcă cei prebegiți făcându-le cunoscute și prescripțiile legii fere înse ai amenința pe teritoriul român. Și acestia avură însă tot atât di puțin succes.

Cât pentru starea corpului de observație, ve pot afirma că este destul de satisfăcătóre atât sub raportul serviciului care se face cu regularitate, cât și a sănătății care este fórte bună, grație în mare parte serviciului medical a cărui personal își face conștiincios datoria. Șeful serviciului Doctor Georgescu Dima merită tótă lauda pentru zelul cel pune în căutarea celor bolnavi și în vizitele frequente ce

www.dacoromanica.ro

face dese ori în tóte localităţile ocupate de trupe. Senătatea cailor nu este tot aşa de mulţumitóre; din 400 cai ce se află aici 89 sînt răniţi din cauzele comunicate în raporturile anterióre. Venirea veterinarului Ionin şi al medicamentelor sper că va îndrepta acéstă stare. Aprovisionările şi distribuţiile de hrană şi furaj se fac cu înlesnire şi regularitate. Instrucţia se urmédă cu sârguinţă. Disciplina nu lasă nimic de dorit, dela venirea aici nu este nici un desertor nici un mort şi nici măcar vre-un evacuat în spitale învecinate.

Dorobanţii şi călăraşii ce se schimbă la fiecare 20 dile fiecare neapărat se prezintă o greutate pentru serviciu, căci fiecare schimb ce vine trebui să înceapă din cap instrucţia şi au nevoe de un timp pentru a se familiarisa cu serviciul ce au de făcut şi cu modul de a se aprovisiona, dar aceasta măsură este în adevăr o uşurare la sarcina lor, acuma pe timpul secerişului şi este un mijloc de instrucţie pentru toţi ce trec pe aici.

Este de regretat că şi reserviştii nu pot să se folosească de acéstă măsură. Vorbind de reservişti emi permit a vă reaminti cuprinderea raportului meu No. . . . . în privirea masei lor indivihduale ei au şi stricat un rînd de cisme şi au usat multe efectele lor de mic echipament care nu se pot pune în sarcina meselor de întreţinere, este neapărat a li se aloca prime dilnice sau vreo sumă în total pentru echiparea lor, căci altfelu ar rămâne cu totul desbrăcaţi.

Construcţia bateriei de care am avut onóre a ve face cunoscut cu telegrama No. . . . . s'au început, lemnul trebuitor s'a tăiat din ostrovul din dreptul satului Gârla Mare.

Inspecţii amŭ făcut Dorobanţilor şi Călăraşilor, la sosirea la schimb; la 7 August voi inspecta Batalionul de venători pentru executarea celor cuprinse în ordinul D-v. No. 6656 comunicat de D-l General Comandant al Divisiei cu ordinul seu No. 3089.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro